

Ledare nr 1 2023

Per-Anders Forstorp^{1*} och Cecilia Olsson Jers²¹Linköpings universitet, Sverige; ²Linnéuniversitetet, Sverige

De bidrag som skickas till *Högre utbildning* har stor bredd. Sammantaget ska stor bredd ses som tidskriftens styrka. Det innebär att olika perspektiv och röster kommer fram i de tre bidragsformer som finns: artiklar, reflekterad utbildningspraktik och fördjupad diskussion. Alla perspektiv och röster är lika angelägna. Undersökningar där läraren finns i fokus sätter strålkastaren på de uppdrag som ingår i en högskolelärares arbete. Förutom att iscensätta undervisning finns till exempel uppdrag som handlar om individuella möten med studenter i en handledningssituation och samverkan med det omgivande samhället. Men ett perspektiv och en röst inte att förglömma som angelägen i högre utbildning är studentens. Att låta dem komma till tals på olika sätt i undersökningar och reflektioner kan ge den enskilde läraren både stöd och utmaning i det dagliga arbetet med att gestalta undervisning i antingen det fysiska klassrummet eller i det digitala. Både läraren och studenten är alltså i fokus i *Högre utbildning*. Det finns dock ett perspektiv och en röst till som inte ska gömmas undan i det här sammanhanget. Och det är forskarens. Bakom varje bidrag finns självklart forskaren som skribent och analytiker, men ibland bryter också forskaren igenom i bidrag som sätter strålkastaren på vad högskolepedagogik är och kan vara och på vilket sätt det kan beforskas. Alla dessa tre perspektiv och röster – lärarens, studentens och forskarens – finns representerade i detta första nummer 2023.

I artikeln *"Jag är bättre på det praktiska"*: *Förskollärarstudenters perspektiv på den akademiska utbildningen* lyfter Frida Siekkinen och Lena Sotevik fram studenters förväntningar och upplevelser av den akademiska utbildning de är en del av. Siekkinen och Sotevik menar att förskollärarprogrammet är en av de utbildningar där studenterna oftast kommer från studieovana hem och att de därmed kan stöta på hinder när det gäller de akademiska studierna. Studenterna pekar på att kraven kan vara otydliga och skilja sig åt mellan kurser, vilket i sig innebär att studiemotivationen kan skifta. De vill helst positionera sig som praktiker både i det kommande yrket och den pågående utbildningen.

Åtta universitetslärares röster träder fram i artikeln *Ett motstridigt arbete – Universitetslärare handleder studentuppsatser* av Helena Wallström och Katarina Samuelsson. Artikelförfattarna diskuterar utifrån intervjuer med universitetslärare och analyser av kursguider och bedömningskriterier vad som kan utmärka ett hållbart arbetsliv. I artikeln diskuterar författarna ett spänningsförhållande de menar finns mellan universitetslärares berättelser om sitt arbete med handledning av studentuppsatser och de formuleringar som finns i rådande styrdokument. Det visade sig nämligen att utmaningen i att få ihop uppsatshandledningsarbetet bygger på, för den enskilde universitetsläraren, att till exempel erbjuda sin egen fritid samt att försöka i möjligaste mån distansera sig från de kvalitetskrav som finns gällande vetenskaplig kvalitet på uppsatserna. Något som alltså blir ohållbart.

*Författarkontakt: Per-Anders Forstorp, e-post: per-anders.forstorp@liu.se

Artiklar och reflektioner är kollegialt granskade. Övriga bidragstyper granskas av redaktionen. Se <https://hogreutbildning.se> ISSN 2000-7558

©2023 Per-Anders Forstorp & Cecilia Olsson Jers. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to share their work (copy, distribute, transmit) and to adapt it, under the condition that the authors are given credit, that the work is not used for commercial purposes, and that in the event of reuse or distribution, the terms of this license are made clear.

Citation: Forstorp, P.-A. & Jers, C. O. (2023). «Ledare nr 1 2023», *Högre utbildning*, 13(1), 72–74. <https://doi.org/10.23865/hu.v13.5779>

Även i artikeln *Lärares perspektiv på breddat deltagande i högre utbildning: mångfald, omsorg och merarbete* av Erika Björklund, Lena O Magnusson och Ingela Fernström är det universitetslärares röster som träder fram. 22 lärare intervjuas om sina erfarenheter av om hur de uppfattar konsekvenser av det politiska målet om breddad rekrytering. I tre teman – professionell utveckling, socialisation av studenter samt anpassningar av arbets- och examinationsformer – lyfter artikelförfattarna fram de möjligheter och dilemman som lärare säger sig ställas inför. I de tre temana finns komplexitet som en röd tråd. Ett entydigt svar på vilka konsekvenser som framträder finns alltså inte.

Pandemin är inte ännu över, i synnerhet inte när det gäller reflektioner kring hur den har påverkat vårt arbete vid universitet och högskolor. Detta syns bland annat i ett aktuellt temanummer av *Högre utbildning* som handlar om Högre utbildning och coronapandemin, men det syns även i en fördjupad diskussion i detta nummer där, ovanligt nog, lärarens situation snarare än enbart studentens lyfts fram till granskning. Med utgångspunkt från sin egen hörselnedsättning diskuterar Eva Brodin i *Pandemic mutilated pedagogy: Teaching "in there" without my hearing body* på ett kritiskt sätt hur pandemin såväl som det nya och som det tycks allmänt accepterade hybridläget medför fortsatta problem för funktionshindrade studenter och lärare. Hennes fördjupade diskussion syftar till att problematisera hybridläget som det nya normala för att istället plädera för en mer inkluderande form av post-pandemisk pedagogik.

Lärares arbete med undervisning för hållbar utveckling diskuteras i en av två recensioner i det aktuella numret. Boken *Att undervisa för hållbar utveckling* (2020) av Agneta Bränberg, Ulf Holmgren och Maria Wester presenteras av Cecilia Enberg som tidigare har medverkat som gästredaktör för ett temanummer av *Högre utbildning* ägnat åt lärande för hållbar utveckling. Bokens två delar består dels av en introduktion till hållbar utveckling och vad det innebär att undervisa om det, dels av ett flertal olika undervisningsupplägg och läraktiviteter, alltså praktiska exempel som de tre författarna själva tillämpat i sina utbildningar vid Umeå universitet. Recensenten framhåller att boken framförallt kan fungera väl som en startpunkt för lärares egen transformativa läroprocess, samt att de praktiska exempel som ges är väl värda att prova.

I numrets andra recension närmar vi oss den tredje av de röster som nämns inledningsvis vid sidan av lärarens och studentens, nämligen forskarens. Lotta Jons presenterar *Towards a Pedagogy of Higher Education. The Bologna Process, Didaktik and Teaching* (2022) författad av Gunnlaugur Magnússon och Johannes Rytzler. Denna bok innebär något så ovanligt som en utbildningsvetenskapligt positionerad högskolepedagogik. I den kritiseras policy och Bologna-ramverket och dess implikationer för högskolepedagogiken. Istället argumenteras för att didaktiken ska utgöra den relevanta grunden för detta. Detta praktiska tillämpningsområde har ännu inte i någon högre grad placerats inom ramen för forskning. Recensenten utropar därför "Äntligen!"

Tematiken i denna andra recension leder oss direkt över till ett replikskifte gällande vad högskolepedagogisk forskning kan vara. Detta replikskifte inleddes vid den första svenska konferensen *Forskning om högre utbildning* vid Örebro universitet 2021. Den andra konferensen i denna serie har våren 2023 ägt rum vid Stockholms universitet. Det första inlägget var det anförande som Sverre Wide höll vid konferensen i Örebro, *Vad är och vad kan högskolepedagogisk forskning vara?*, där han söker identifiera den högskolepedagogiska forskningens framväxt inte ur de akademiska ämnena utan ur den högskolepedagogiska praktiken. Detta leder enligt honom till en syn på högskolepedagogisk forskning som har som syfte "att förstå, bevara och utveckla den pedagogiska verksamheten", således en form av pedagogiskt arbete vilket ju redan är ett etablerat forskningsområde men med inriktning i första hand på grundskolan. I den följande repliken, *Vad är och vad kan högskolepedagogisk forskning vara? Respons på Sverre*

Wides diskussionsinlägg, bemöter två forskningsledare vid Stockholms universitet, Max Scheja och Klara Bolander Laksov, den inledande närmast "vårdande" synen på forskningsområdet genom att teckna bilden av ett framväxande fält som kännetecknas av interdisciplinaritet och mångfald, där inte bara pedagogisk utveckling utan även forskning och, inte minst, teoretisk utveckling utgör viktiga element. I ett avslutande inlägg, *Högskolepedagogisk utveckling och forskning. Gränsarbete kring ett kunskapsområde i universitetets hjärta. En kommentar till Wide samt Scheja och Bolander Laksov*, söker Åsa Lindberg-Sand analysera det framväxande forskningsfältet och de olika positioner som intas som exempel på det kontinuerliga "gränsarbete" som försiggår inom akademien. Sammantaget är dessa tre inlägg viktiga bidrag och framtida referenspunkter till vår förståelse av ett framväxande forskningsfält och en nödvändig läsning vid sidan av den aktuella boken på samma tema av Magnússon och Rytzler.